

DE REIGERS VAN FRANKENDAAL.

Voor enkele jaren heeft een reigerkolonie zich ten tweede male op Frankendaal gevestigd. De eerste kolonie dateert van verscheidene jaren terug. Haar vestiging op de stadskwekerij was echter van korten duur, omdat men al spoedig de ongenooide gasten voor den loop van het jachtgeweer nam en de vervolging eerst eindigde, toen geen der kolonisten het meer wagen durfde, boven het hooge geboomte van de kwekerij te cirkelen. Toen werden protesten gehoord van de Amsterdamsche burgerij tegen de noodelooze uitroeiing van deze vroolijke vogels, maar er was niets meer aan te doen. De protesten kwamen te laat; Amsterdam was zijn reigerkolonie kwijt.

Tot voor een paar jaren een tiental paartjes het weer eens waagden, hun bivouac op Frankendaal op te slaan. En het ging gelukkig goed. Ieder nieuw jaar nam het aantal adspiranten voor een nestplaats op de stadskwekerij gestadig toe, zoodat in het l.l. voorjaar een dertigtal paren hun nesten in de hooge iepen, eiken en beuken had gebouwd. Toen echter kwam weer de katasprophe. Een in de nabijheid wonende boer bezat een akte voor schadelijk wild, en ofschoon zeer waarschijnlijk op zijn weiland en op zijn erf nog nooit een vogel geloopt had, die volgens onze vogelwet tot de schadelijke vogelsoorten gerekend moest worden, meende hij aan het bezit van die akte het recht te mogen ontleenen, om de reigers, die n.b. op Frankendaal aan het broeden waren, te dooden. De meest weerzinwekkende tooneelen speelden zich daarbij af. Vogels, die met afgeschoten pooten of vleugels onder de boomen lagen, werden door een tweetal jongens met knuppels verder bewerkt en ten slotte in de sloot geschopt, waar zij na eenige dagen met hun rottende lijken de atmosfeer verpestten. Anderen, die nog vliegen konden, maar toch voldoende verminkt waren om het leven er bij in te schieten, vlogen her- en derwaarts en op verschillende plaatsen in de stad kon men de aangeschoten dieren in de straten aantreffen. Mijn verzoek, om het moorden te laten, lapte de man aan zijn laars, waarna ik mij tot de Vereeniging tot Bescherming van dieren richtte om hulp. Deze vereeniging heeft een totale uitroeiing der vogels gelukkig kunnen voorkomen, mede dank zij de hulp van ons gemeenteraadslid en vogelvriend, de heer Jan van Zutphen. 't Had anders maar weinig gescheeld, of de gansche kolonie was, om te voldoen aan de moordzucht van één man, die in 't bezit was van een akte voor schadelijk wild, uitgeroeid geweest. 't Is mij nog steeds een raadsel, hoe iemand in Amsterdam wonende, in 't bezit kan komen van een dergelijke akte, waardoor 't slechts aan de overredingskracht van eenige personen te danken is, dat een achttal vogels nog gespaard gebleven zijn. Gedwongen kon de man blijkbaar niet worden, ofschoon de vogels nestelen in de boomen van de stadskwekerij dus op gemeentegrond, en hij de dieren vanaf zijn grond op of boven de nesten neerschoot.

Een der aangeschoten vogels, die juist door een paar opgeschoten jongens zou worden doodgeslagen, bleek veel verstand, zoo ge wilt instinct te bezitten. Toen het dier zag, dat hij door vluchten zijn leven niet redden kon, stortte hij zich in een breede en diepe tochtsloot. Hier bleef hij precies in het midden van het water zwemmen en was zóó buiten het bereik van de stokken der jongens, die hem langs beide oevers vervolgden. En zoo snel zwom hij, dat de beide jongens hem nauwelijks, langs de oevers loopende, konden bijhouden. Het einde der sloot was spoedig in zicht, en als de vogel weer op 't land was, zou hij toch zijn leven erbij moeten inschieten. Dit wisten de bengels ook en daarom sloegen ze voortdurend met de stokken in het water, om het dier te dwingen, aan 't eind der sloot weer op het land te gaan. En 't lukte hun ook de reiger zoo weer op het land te krijgen. Voor 't laatst beproefde de vogel zich door hard loopen (de rechtervleugel hing langs de poot omlaag) te redden; zijn doel was, 't geen duidelijk bleek, een schutting te bereiken. En vóór de jongens gelegenheid hadden het dier te slaan, had het de schutting bereikt. Ik had het heele

geval met stijgende ergernis gade geslagen, en kwam juist nog op tijd, om het leven van den vogel te redden. De beide jongens namen graag de vlucht, toen ik naderde, en nu wilde ik de afgetobde vogel pakken en meenemen. Maar het dier drukte zich tegen het hout aan, trok den nek in en sperde den langen bek wijd open. Toen ik desondanks het beest wilde grijpen, schoot vóór mijn handen het dier bereikt hadden, de ingetrokken hals als een stalen veer rechthout en zijn snavel, scherp als de punt van een dolk stootte op mijn jukbeen,

Reigernesten op Frankendaal.

dat het bloed uit de huid spatte. Een paar centimeters hoger, en mijn oog was er vast uit geweest. Vlug sprong ik achteruit, en ik moet eerlijk bekennen, dat ik 't geval eerst eens moest opnemen, voor ik een tweeden greep dorst doen. Nu was 't mij duidelijk, waarom de vogel de schutting wilde bereiken. Hij was in den rug gedekt; van voren had hij voldoende wapens om zijn vijanden van 't lijf te houden. Nu deed ik weer een pas voorwaarts; weer ontspande zich de saamgetrokken stalen veer en stootte de dolk in mijn richting. Maar 'k was er op bedacht, en had mijn hoofd half omgedraaid. Met één greep had ik den langen hals te pakken; de andere hand omsloot den langen bek en 't dier was gevangen. Maar nu liet hij zich op den rug vallen en trachtte nog met de nagels der teenen te krabben; maar met een vluggen zwaai borg ik het afgemartelde beest onder mijn overjas, den snavel steeds dicht houdende. Spoedig was ik thuis waar ik het dier in een gonjezak deed, waarin een opening was waardoor het den kop kon steken. Maar wat lachten mijn huisgenooten! Mijn gezicht zag er uit alsof ik in een

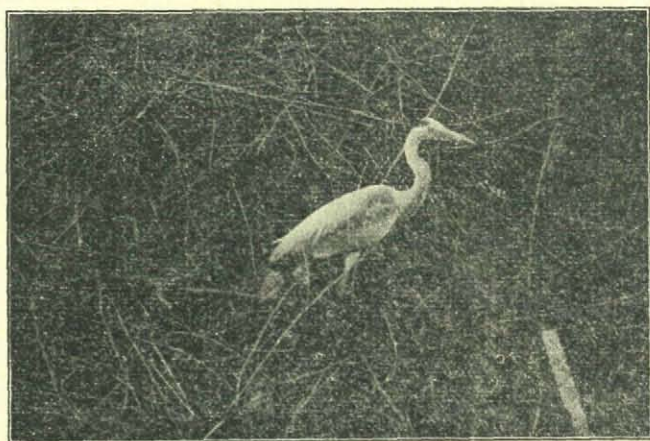
bloedig gevecht was geweest, terwijl mijn grijze pak en de voering van mijn jas vetig blauw geschilderd was. De blauwe veeren van den reiger hadde een fettigen damp uitgewasemd, die mijn gansche pak geveerd had, zoover het in aanraking met den reiger geweest was. Reigers schijnen in den broedtijd immer zoo'n wasachtige stof uit de veeren te zweeten. Ik geloof ook, dat die stof het is, die zoo'n eigenaardige sterke geur verspreidt, want mijn gansche kleeding verspreidde de scherpe „reigerlucht”. Thuis waschte ik de wonden van het dier goed uit en verwijderde de hagelkorrels; drie teenen waren afgeschoten. Wonder boven wonder was alles in een paar dagen genezen.

In 't begin wilde het dier niets eten; de visch, die ik elken morgen uit de gemeentelijke vischhal meenam bleef onaangeroerd. Daarom besloot ik ten slotte het dier tegen zijn wil

te voeden. Maar ook dat was een gevaarlijk werkje. Den bek openmaken en den reiger te laten slikken ging goed, maar als ik de vingers terugtrok kon ik er zeker van zijn door den vlijmscherpen binnenkant van den snavel een sneetje over den vinger te krijgen, alsof het met een scheermes was toegebracht. Gelukkig begon het dier na een paar dagen zelf zijn voedsel te pakken, en nu veranderde de vijandelijke stemming ook langzamerhand in een vriendschappelijke. Als ik met de visch in de schuur kwam, liep hij mij al tegemoet en liet van tijd tot tijd een goedhartig „kwoak” „kwoak” hooren. Zijn rechtersvleugel bleef evenwel stijf, en omdat het dier toch kerngezond was, en duur in het onderhoud bleek te zijn, heb ik hem naar Artis laten verhuizen, waar hij in dank werd geaccepteerd.

't Is te hopen, dat in dit jaar de enkele reigers, die nog op Frankendaal willen broeden beter behandeld worden dan die van het vorige jaar. De sierlijke mooie vogels verdienen het ten volle. Den geheelen winter is een exemplaar hier gebleven. Dat is nu het derde jaar, dat telkens één vogel niet met de wegtrekkenden meegaat. Of het elk jaar dezelfde is, zal wel niet uit te maken zijn. Of-

schoon in andere jaren de troep in 't begin van April arriveert is heden, op den ten Februari reeds een zestal teruggekomen. Ze zullen nog wel een harden dobber hebben om aan den kost te komen, want hongerig zijn de dieren altijd. In den broedtijd, als de drie of vier jongen den ganschen dag om voedsel schetteren kunnen de ouden maar niet genoeg aansleepen. Slapen doen de ouden dan haast niet. 's Nachts om 12 of 1 uur kan men ze nog over de huizen hooren gaan in de richting van hun waterplas de Diem

Een Reiger van Frankendaal.

en 's morgens, voor het weer licht is, hoort men ze weer er naar toe trekken. Ik vermoed, dat de ouden 's nachts het voedsel voor zich zelf vangen, en dat er daags voor de jongen gezorgd wordt. Vaak heb ik achter het riet zoo'n jagenden reiger bespied. De meeste menschen denken, dat visch alleen het voedsel is, maar ik meen zeker te weten, dat visch slechts een klein onderdeel van het menu uitmaakt. Als zoo'n reiger daar zoo roerloos tusschen het riet staat, ontgaat hem niets. Een muis komt argeloos aangedarteld en zoolang het diertje niet binnen het bereik van den reiger is, verroert de jager geen veertje. Doch nauwelijks meent hij zeker te zijn van zijn prooi, of de lange snavel schiet als een steen uit een gespannen katapult naar voren en nooit flappt de snavel dicht zonder dat de prooi tusschen de kaken zit.

Eens heb ik een reiger een watterrat zien vangen, die nog al ver van hem verwijderd was. Nooit te voren had ik me kunnen voorstellen, dat zoo'n vogel zoo hard loopen kon. Met den kop omlaag schoot het dier als een pijl uit de boog op den rat af, en voor deze den tijd had om op te kijken, zat hij in den snavel.

Wie nauwkeurig het gevallen voedsel onder de boomen nakijkt, komt ook spoedig tot de conclusie, dat visch niet het hoofdvoedsel is. De gulzige jongen, die hun lange halzen nog niet goed kunnen sturen, laten zeer vaak een hapje, dat ze van de ouden krijgen, vallen. Onder de boomen vindt men dan ook behalve een enkel bliekje of voorntje, salamanders,

mollen, kikkers, maar vooral ook muizen en ratten. Ik kan dan ook niet begrijpen, waarom men in den reiger altijd den belager van onzen vischstand ziet, waardoor hij dank zij onze wetgeving, op de zwarte lijst is geplaatst. En nu het dier eenmaal op die lijst voorkomt, meent ieder het recht te hebben den vogel te vervolgen. Kan men zich mooier stoffeering van ons polderland denken dan een roerlooze reiger weerspiegeland in het rimpellooze water van onze slooten en plassen? Wie het jachtterrein van deze prachtvogels kent, kan hen op ieder uur van den dag en tot diep in den avond daar aantreffen. Want in het half duister weet het dier nog evengoed zijn prooi te bemachtigen als in het volle daglicht; het accommodatievermogen van zijn oog is even nauwkeurig als dat der uilen. Geen vogel is zoo voor het polderland gebouwd als onze reiger. Met zijn lange steltpooten stapt hij rustig door de sompige weilanden. Zijn lange hals en snavel zijn er voor geschapen om zijn prooi ook uit het water te bemachtigen, terwijl de aigrettes op den rug, de kuifveeren op den kop en de lange borstveeren aan 't eind der hals als afvoerkanalen van het water dienst doen. Buitendien heeft het dier nog een dik kussen van vettige draadvormige veeren tegen het bovendee van zijn borst, onder de lange borstveeren zitten, waardoor de mogelijkheid buitengesloten is, dat zijn huid zou kunnen nat worden. Zijn zwavelgeel oog past in het groen der waterplanten als de boterbloem tusschen het gras der vette weilanden. Een beeld van ons polderland zonder den reiger zou een onbevredigenden indruk maken. 't Is dan ook te hopen, dat de zwarte lijst spoedig eens wordt herzien, of wat nog menscheijker is, dat de zwarte lijst voor goed zou worden ingetrokken en elke vogel de bescherming genoot, die nu aan slechts een deel van onze gevleugelde vrienden is toegewezen. Want als die toestand van uitroeijing van onze schoonste vogelsoorten nog lang duurt, is de tijd niet ver meer af, of het eertijds vogelrijke Holland, zal zijn merkwaardigste vogels verloren hebben.

't Is waar, dat enkele gemeentebesturen de groote, opvoedende kracht beseffen die er schuilt in de bescherming van in 't wild levende planten en dieren of stukken grond die door natuurschoon uitmunten. Zoo worden b.v. de reigers in de Diergaarde te Rotterdam in bescherming genomen. Maar verbazingwekkend is het, te zien, hoe het gemeentebestuur van de hoofdstad elk stukje grond, waar nog een ongebreidelde plantengroei bestond, of dat als vogeloord een vermaardheid had, aan de bouwwoede prijs gaf. Soms kan men zelfs de gedachte aan moedwillige versterking slechts met moeite onderdrukken. Zoo gaf b.v. het gemeentebestuur toestemming aan het Leger des Heils, des Zondags samenkomsten te houden met muziek onder de boomen waarin de eenigste flinke rockenkolonie van de stad nestelde! Zou de Vereeniging tot bescherming van vogels niet iets ten bate der stadsvogels kunnen doen?

J. DERKSEN.

UIT HET JAAR 1923.

WIJ komen in dit merkwaardige jaar ooren en oogen en aantekeningen te kort, om alle bijzonderheden vast te houden, die onze aandacht trekken. Een zachte winter, een voorjaar dat vrij normaal inzet, maar dan verloopt in een periode van abnormale lage temperatuur, geringe bezonning, overvloedigen regen, alles met zeer weinig afwisseling. En dan opeens, nog al klassiek vlak na den langsten dag, de hittegolf. Daarbij komt dan weer, dat de planten- en dierenwereld ook nog verkeert onder den invloed van de laatste jaren, die ook nog al aardig van het normale afweken. Geen wonder dus, dat de optekenaar van natuurhistorisch gebeuren in verband met plaats en tijd — ik bedoel de phaenoloog — nu al sinds maanden smult aan bijzonderheden. Onze